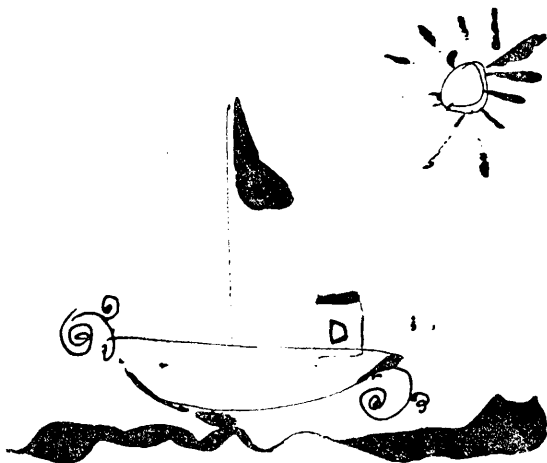

mínta a már említett főlényből származna. Ezekben a szaggatott kis epizódokban, a pergő képekben azonban már a későbbi filmíró és filmrendező Cocteau is felismerjük.

Cocteau egy-egy alakot, egy-egy helyzetet igen gyakran asszociációval világít meg és egészít ki. A szociációi igen változatosak: perzsa népmeséből mond el egy részletet és levonja a tanulságot, anekdotákat mond el, más kis történeteket, ötletes életbölcseket. Ezek a gyakran sziporkázóan ötletes, váratlan, fordulatos asszociá-

ciók és »aranyköpetek« felfrissítik és olvasmányossá teszik a szöveget. Kétségtelenül ez is hozzájárult ahhoz, hogy ez a könyv a szélesebbkörű olvasóközönség kedvelt olvasmányává váljon.

Megkésve érkezett hozzánk ez a kisregénynek nevezett mű: a huszas évek elején írta az akkor még fiatal Cocteau. Magaválasztotta témáját lebecsülte, ezért nem nőtt ki belőle megrázóan nagy mű. Korának azonban bizonyára többet mondott és jelentett, mint nekünk.

Itt benn magunkban messze az időn is túl

Burány Nándor

JUHÁSZ FERENC: A TENYESZET
ORSZÁGA, SZÉPIRODALMI KÖNYV-
KIADÓ, BUDAPEST, 1957

Tíz év gazdag költői termésének anyagát foglalja magában Juhász Ferenc összegyűjtött verseinek hozzánk is eljutott kiadása.

Tíz év egy ember költői fejlődésében

nem nagy idő, de Juhász Ferenc 1928-ban született, s mivel igazán izigvérig költő, ez a tudomány, történelem és művészet terén egyaránt mozgalmas kor — vulgáris leegyszerűsítés nélkül is — meglátszik költészetének tartalmi, hangulati és formai változatosságán.

Talán csak egy közös vonást tudnánk mind a kilenc verseskötény verseiben kimutatni: a mindenáron tömörségre

való szigorú törekvést és a nyelvi tisztasághoz való bámulatos és sajátos ragaszkodást.

A világmindenség szólal meg a versekben, úgy, ahogy a mai ember látja. Egyszer ember előtti mélységekből, az ős-köd gőzölgő homályából zúg a hangja, máskor a modern zene forró ütmein táncol a ritmusa.

Az alföldi tanyáról ír, de a kék kikirics föld-illatú közelségén kívül elénk varázsolja a földöntúli kozmikus világ elvont kékségét is.

Juhász Ferencnek ez a nála jelentkező, a magyar költészetben először vele megszólaló, álmatag-vérű, lebegő sejtelem hangján felrezdülő költői mondanivaló új lehetőségeket ad merész nyelvi gazdagításra, szokatlan képalkotásokra. »A föld a nagy tejút egy szél-ső bokra« — mondja és az »ember-nélküli, állatelőtti boldog magány« mellett ott van a mai ember kiáltó félelme is, hogy a hatalmas fölfedezések, alkotások tükrében tökéletesedő élet ellenére is el kell menni, hisz »egy anyag a kutyatej s a márvány, a bogarak me-rev szeme, s a vér.«

Ez a felismerés Juhász verseiben, különösen két utolsó kötetében, a hangulatoknak olyan gazdagságával és olyan széles hangszerelésben szólal meg, amilyenre a háború után jelentkező magyar költőnemzedékben még alig volt példa. Az említett két verskötet — A virágok hatalma, Harc a fehér báránnyal — költeményeinek hangjára jellemző, hogy sokkal őszintébb, s a költői anyag, amit Juhász munkába vesz, sokkal művészebb megformálásban kerül ki keze alól, mint elbeszélő költeményeiben.

Most már nem elégzik meg a tárgyak vagy események puszta leírásával. A világ dolgai közti bonyolult, a szemlélődőnek nem, csak a gondolkodó-

nak megnyíló összefüggéseket keresi. A költőnek, ennek a »forró« ős-mocsárból kikelt, halandó és örök, emberré erdemesült sejt«-nek ez a változása érthető, természetes, folytatása, fejlődése előbbi verseiben megnyilatkozó énjének.

Ezekben az utolsó versekben a legmaibb, a legjuhászferencibb költő. Sokkal inkább a modern ember érzés- és gondolatvilágát fejezi ki, sokkal inkább az igazi művészet hangján, mint az élményszerűség nem, de a költői erőt néha nélkülöző elbeszélő költeményeiben tette volt.

A csillag-rendszerekbe néző ember és a föld kérgesedését is megelőző korok testközelségbe való egymásmellé állítása, az időbeli és térbeli távolságokból sugárzó titokzatos varázs különös feszültséget ad a verseknek, de egyben lehetőséget is a költőnek a legmerészebb szerkezeti formák sikeres megalkotására. Csak egy verscímét említünk meg: Vers négy hangra, jajgatásra és könyörgésre, átoktalanul.

Bárki vegye is kezébe ezt a gyönyörű kiállítású és minden tekintetben ritka olvasmány-élményt nyújtó könyvet, lehetetlen, hogy szemébe ne tűnjön az a rengeteg kötőszós szókapcsolás, ami mind a szokatlan, merész jelzői összetételeknek a következménye. Juhász így ad igazán súlyt, színt, zamatot, illatot a szavaknak. Az elkopott szimbólumok, szürkévé vált képek, visszanyerik igazi, húsosan-friss értelmüket és hangulatukat, s valóban mint izom a csonthoz, rugalmasan tapadnak a mondanivalóhoz.

Csak néhány jellemvonását említettük itt Juhász Ferenc költészetének, nagy vonalakban vázoltuk könyvének főbb sajátosságait. De szinte mondanunk sem kell, hogy csak egy-egy tartalmi vagy formai sajátosságáról külön tanulmányt lehetne írni.